

OŠ Spodnja Šiška DELO NA DOMU	Datum: PETEK, 3.4. 2020
Razred: 9.a/b Učna ura:	Učna snov: PADEC KOMUNIZMA V VZHODNEM BLOKU

Pozdravljen-a,

kako si? Prišel je še en konec tedna in mi še vedno takole preko spleta...

Kaj meniš, koliko časa bo še trajala tale situacija.

Učni pripomočki: zvezek, učbenik, iRokus <https://www.devetletka.net/devetletka/e-gradiva>, priložen vir iz učbenika Mladinske knjige

Poglavje, ki ga boš predelal-a govori o **padcu komunizma v vzhodnem bloku**

1. Poglej si video <https://www.youtube.com/watch?v=Uv6DHQgi18s&t=1s> in preberi besedilo v učbeniku na strani 61, 62 ter priložene vire iz učbenika založbe Mladinska knjiga in odgovori na vprašanja.

A) Kako so vplivale spremembe v SZ (Gorbačov 1989) na V Evropo (Poljska, Madžarska, Češkoslovaška, Romunija in NDR)? Poišči skupni imenovalec.

B) Zakaj je izbruhnila vojna med jugoslovanskimi narodi?

- *Kratko opiši vojno na Hrvaškem in v BiH.*
- *Kaj je vsebina Deytonskega sporazuma in kdo ga je podpisal?*
- *Razloži „etnično čiščenje“.*

C) Kako se je Kitajska odpirala na Zahod?

Ali je Kitajska še socialistična oz. komunistična država? Utemelji.

Naloge v priloženem viru so v razmislek, odgovori ustno.

Vzhodni blok v Evropi je razpadel

Vodilni vlogi Sovjetske zveze v vzhodnem bloku so se nekatere države, zlasti Madžarska (leta 1956) in Češkoslovaška (leta 1968) skušale upreti. Taki poskusi so bili neuspešni in zatrti z vojsko.

Po prihodu Gorbačova na oblast, ki je dopuščal večjo avtonomijo v državah vzhodnega bloka, so se **v vzhodni Evropi začele demokratične spremembe**. Opozicijske skupine so v posameznih državah zahtevale reforme in večstrankarski sistem.

Spremembe so se najprej zgodile na Poljskem. Vodilno vlogo pri demokratizaciji Poljske je prevzel sindikat **Solidarnost**, pod vodstvom Lecha Wałęse. **Poljska** je postala prva država, ki je v vzhodnem bloku dobila **večstrankarsko vlado** (leta 1989). Kmalu sta ji sledili še **Madžarska** in **Češkoslovaška**. Komunistične stranke so v večini vzhodnoevropskih držav na miren način sestopile z oblasti.

Najdlje so se demokratičnim reformam upirali v Nemški demokratični republiki. Po demonstracijah in množičnih odhodi vzhodnih Nemcev na Madžarsko je **9. novembra 1989**

Množica ljudi ob padcu berlinskega zidu

Zakaj je začela Jugoslavija razpadati?

Ključni pojmi:

kolektivno predsedstvo, zadolževanje, nacionalni spori, civilna družba, vojna v Jugoslaviji

Leta 1980 je umrl predsednik Jugoslavije, Josip Broz - Tito. Po njegovi smrti je Jugoslavijo vodilo **kolektivno predsedstvo**, ki so ga sestavljali predstavniki jugoslovanskih republik in obeh avtonomnih pokrajin. Na čelu predsedstva Jugoslavije so se menjali vsako leto, saj so tako skušali preprečiti kopičenje moči posameznikov oz. republik.

S Titovo smrtjo so v Jugoslaviji prišle do izraza številne pomanjkljivosti:

- gospodarska nerazvitost in zadolževanje,
- nacionalne napetosti.

Kolektivno predsedstvo

predstavnik Slovenije

predstavnik Hrvaške

predstavnik Srbije

predstavnik Bosne in Hercegovine

predstavnik Črne gore

predstavnik Makedonije

predstavnik Vojvodine

predstavnik Kosova

■ Republika

■ Avtonomna pokrajina

Slovo od Tita v Sloveniji

Jugoslavija se je gospodarsko zlomila

Po Titovi smrti se je gospodarska kriza v Jugoslaviji poglobljala:

- nadaljevalo se je zadolževanje države z najemanjem novih posojil v tujini;
- jugoslovanski denar je bil razvrednoten (inflacija in hiperinflacija);
- primanjkovati je začelo osnovnih življenjskih potrebščin: olje, kava, toaletni papir, pralni prašek, sladkor ...;
- cene so se začele višati;
- zniževale so se plače;
- življenjski standard je začel padati;
- naraščati je začela brezposelnost;
- zmanjšal se je uvoz.

Vir 1: Finančna pomoč posameznim delom Jugoslavije

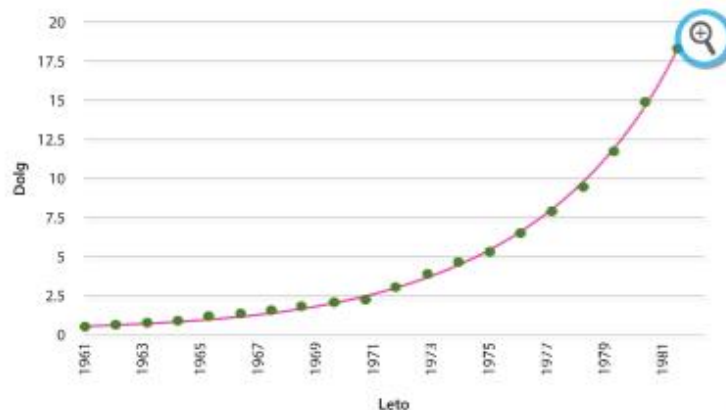
Prejemniki	1971–1975	1976–1980	1981–1984
Bosna in Hercegovina	32,4 %	30,6 %	26,4 %
Črna Gora	11,4 %	10,8 %	9,1 %
Makedonija	22,9 %	21,6 %	20,2 %
Kosovo	33,3 %	37,0 %	44,3 %

(Vir: B. Repe, Naša doba, Lčbenik za 4. razred gimnazije, DZS, Ljubljana 1996)

V Sloveniji se je pojavila tudi kritika finančne pomoči nerazvitim republikam v Jugoslaviji, ki so jo nudile gospodarsko razvite republike. Nerazviti predeli so za svoj razvoj prejemali tudi ugodna mednarodna posojila, ki jih je morala vračati vsa država.

Jugoslovanska vlada je nastalo gospodarsko situacijo skušala reševati z različnimi **varčevalnimi in začasnimi ukrepi** (bencinski boni, redukcija električne energije ...) in s preoblikovanjem gospodarstva. Ukrepi niso bili uspešni, saj se je še zmeraj povečeval dolg Jugoslavije v tujini. Neuspešnim ukrepom se je vse bolj upiralo tudi prebivalstvo.

Vir 2: Naraščanje jugoslovanskega dolga v milijardah dolarjev

Bencinski boni, s katerimi so omejili nakup bencina in dizelskega goriva.

1. S pomočjo vira 1 naštej jugoslovanske republike, ki so spadale med manj razvite in ugotovi, katera je prejela največ finančne pomoči.
2. Ob viru 2 ugotovi, kdaj je začel naraščati jugoslovanski dolg in kdaj je dosegel najvišjo stopnjo.
3. a) V besedilu podčrtaj proizvode, ki so primanjkovali v osemdesetih letih v Jugoslaviji.
b) Kaj meniš, kako je pomanjkanje vplivalo na vsakdanje življenje?
4. Zakaj se je Jugoslavija gospodarsko zlomila?

Nacionalni odnosi v Jugoslaviji so se začeli krhati, izbruhnila je vojna

Nacionalna problematika in konflikti med posameznimi narodi znotraj Jugoslavije so se pojavljali že v času Josipa Broza - Tita, po njegovi smrti pa so se z gospodarsko krizo še poglobili. Najbolj so do izraza prišli **nacionalni konflikti med Albanci in Srbi na Kosovu** leta 1987, ko je na oblast v Srbiji prišel **Slobodan Milošević**. Zavzemal se je za centralizirano Jugoslavijo, ker bi le tako lahko uresničil težnje srbskih nacionalistov po **življenju Srbov v enotni državi**. V skladu z nacionalistično idejo so Srbi na Kosovu zahtevali odpravo kosovske avtonomije in priključitev k Srbiji, Albanci na

Slobodan Milošević, predsednik Srbije

Kosovu pa so zahtevali večjo avtonomijo in preoblikovanje Kosova v republiko. Zaradi tega so leta 1989 na Kosovu izbruhnili nemiri, ki jih je zatrla jugoslovanska vojska. V konfliktih na Kosovu je Slovenija podprla kosovske Albance, kar je **zaostriło odnose med Slovenijo in Srbijo**.

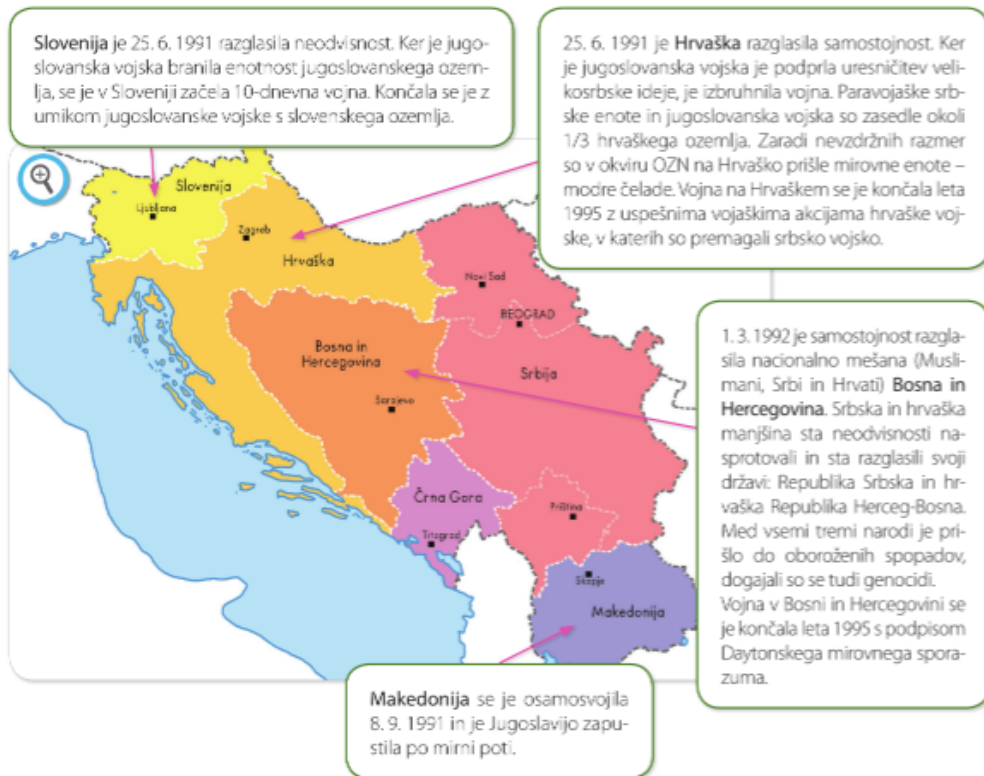
Komunistična oblast je do osemdesetih let prikrivala nacionalne napetosti pod sloganom *Svoboda, bratstvo in enakost vseh jugoslovanskih narodov*. V devetdesetih letih so spremenjene politične in gospodarske okoliščine pripeljale do oboroženih spopadov in razpada Jugoslavije.

5. Postavi dve vprašanji, s katerima boš odgovoril/-a, zakaj so se v Jugoslaviji začeli krhati nacionalni odnosi.

Vprašanje 1: _____

Vprašanje 2: _____

Vir 3: Vojna v Jugoslaviji

V Sloveniji so jugoslovansko vojsko ustavljali tudi s cestnimi zaporami in z barikadami. Na sliki tank jugoslovanske vojske prebija barikado v Šentvidu v Ljubljani.

Pripadniki mirovnih enot (UNPROFOR) so v obleganem Sarajevu skrbeli za preskrbo s hrano, z zdravili in vodo.

Zaradi vojaških spopadov na območju nekdanje Jugoslavije, zlasti na Hrvaškem ter v Bosni in Hercegovini, so bili številni (tudi civilni prebivalci) ubiti in ranjeni, uničenih je bilo veliko mest. Na sliki so ruševine med vojno v Vukovaru, Hrvaška.

Vojna na območjih Hrvaške ter Bosne in Hercegovine je močno prizadela **civilno prebivalstvo**, ki je pred vojnim nasiljem bežalo tudi v Slovenijo. Hrvaško je zapustilo okoli 600.000 ljudi, Bosno in Hercegovino pa okoli 2,2 milijona ljudi. Za potrebe beguncev so bili v Sloveniji organizirani zbirni centri.

Begunci z vojnih območij nekdanje Jugoslavije v Ljubljani

Spominsko obeležje v Srebrenici. Srebrenica je bila med vojno v Bosni in Hercegovini varovano območje pod okriljem OZN, kamor se je zateklo okoli 30.000 muslimanov. Leta 1995 je v mesto vdrla srbska vojska in ubila okoli 8.000 muslimanov. Haško sodišče je ta pokol potrdilo kot genocid.

Vir 4: Pričevanja sarajevskih otrok v obleganem Sarajevu med vojno v Bosni in Hercegovini

»Želel sem si samo kos kruha. Da bi ga lahko pojedel, ko bi se mi zahotelo.«

»Spomnim se noči, ko mi je oče rekel: 'Mamo so ubili.' Spomnim se besed: 'Očeta so ti ubili.' Prekleta vojna.«

»Leto 1992. Zima. Zmanjkalo je drv. Na vrsti so knjige. Eno sem prebrala do konca in jo vrgla na ogenj. Groza. Toda speči smo morali kruh.«

»Bili smo lačni, žejni in bos. Vzeli so nam otroštvo. A niso nam mogli vzeti naših sanj in upanja na boljši jutri.«

Leta 1993 je OZN v Haagu ustanovila **mednarodno sodišče za vojne zločine na območju nekdanje Jugoslavije**. Na njem so sodili posameznikom, ki so bili odgovorni za vojne zločine v Jugoslaviji. Sodišče je obravnavalo zločine proti človeštvu, genocide in vojne zločine. Obsodili so 90 ljudi. Med obtoženimi so bili tudi Slobodan Milošević (za zločine na Hrvaškem, v Bosni in Hercegovini ter na Kosovu) in odgovorni za genocide v Srebrenici in številni drugi.

6. Kateri so bili glavni razlogi za vojno na ozemlju nekdanje Jugoslavije?

Že veš, da ...

... je v osemdesetih letih predvsem iz srbskih krogov, ki so se zavzemali za večjo centralizacijo Jugoslavije, prišla pobuda o skupnih jedrih učnih načrtov? Po njih bi poenotili učne programe in učbenike predvsem zgodovine in zemljepisa v vseh jugoslovanskih republikah. Ta pobuda je doživela velik in enoten odpor pri vseh jugoslovanskih narodih.

... je bilo Sarajevo med vojno oblegano 1.425 dni? Pod letališčem so zgradili predor, po katerem so se med vojno oskrbovali s hrano in z vodo, prav tako so po predoru oskrbovali bošnjaški armadi. Obstoj predora je bil med vojno največja skrivnost Sarajeva.

... je bilo med vojno na ozemlju nekdanje Jugoslavije poškodovanih veliko kulturnih in zgodovinskih objektov? Med njimi sta bila tudi Narodna knjižnica v Sarajevu in dubrovniško obzidje.

Razišči

S pomočjo spleta razišči, zakaj himna Bosne in Hercegovine nima besedila in zakaj registrske tablice na avtomobilih nimajo oznak mest.